

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף טז

פרוץ כעומד: למדנו בדף הקודם מחלוקת במחיצה שהחלק הפרוץ שבה שווה לחלק העומד שבה. לרב פפא מותר, לרב הונא בריה דרב יהושוע אסור.

הגמרא מביאה ראיה מבריייתא שאסור. שיירה של עוברי אורח שחנתה בבקעה והקיפוה בגמלים וכו' ועשו מחיצה סביב מלטלין בתוכה ובתנאי 'שלא יהא רווח בין גמל לגמל כמלוא גמל'. הגמרא דוחה שכוונת הבריייתא שלא יהא רווח בין גמל לגמל כמלוא גמל שנכנס ויוצא - שזהו שיעור מרווח יותר מגמל עצמו - שאז הפרוץ מרובה על העומד ואסור.

שלוש מידות (סוגים) במחיצות: מחיצת כלאיים החוצצת בין שני מינים שונים הצומחים סמוך לה משני עבריה.

א. מחיצה העשויה מקנים שכל קנה רחב פחות מג' טפחים - צריך לוודא שלא יהיה רווח בין קנה לקנה ג' טפחים כדי שלא יזדקר (יקפוץ) הגדי בבת אחת בין הקנים. וכשאין ג' ביניהם אמרין לבוד וכאילו כל הפרוץ סתום ויש כאן מחיצה כשירה. (ובאופן זה גם אם יהיה הפרוץ מרובה על העומד כשירה, כיון שכשיש לבוד אנו רואים גם את הפרוץ כעומד, ויש כאן מבחינה דינית רק עומד).

ב. קנים ברוחב שלושה כל אחד עד ארבעה (לא כולל) - אפילו אם ישאר רווח בין הקנים של שלושה טפחים ולא יהי דין לבוד ביניהם - אם יוודא שלא יהיה רווח הפרוץ כעומד - אז כיון שהעומד מרובה על הפרוץ אנו רואים את הרווחים שבין הקנים כפתחים של המחיצה. (ולא אמרין שהאוויר שמשני הצדדים מבטל את הקנה שבאמצע כיון שהעומד מרובה). אבל אם היה הפרוץ מרובה על העומד (או אפילו כעומד) - אסור לזרוע בכל שטח המחיצה.

ג. קנים ברוחב ד' טפחים ועד עשר אמות (ועד בכלל) - יוודא שאין רווח כמלוא הקנים ביניהם שלא יהיה פרוץ כעומד. אבל אם היה הפרוץ כעומד - אסור לזרוע רק כנגד

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

הרווח, אבל מותר לזרוע כנגד כל קנה וקנה כיון שהוא רחב ד' טפחים הוא נחשב למחיצה בפני עצמו, ונמצא שיש כאן מחיצות נפרדות בנות ד' טפחים כל אחת עם רווחים פרוצים ביניהם.

מסכמת התוספתא שבכל מקרה אם היה העומד מרובה על הפרוץ מותר לזרוע אף כנגד הפרוץ.

דין נוסף: נפרצה המחיצה יותר מעשר אמות - כל המחיצה אסורה כיון שיותר מעשר אינו יכול להיחשב כפתח (אפילו שהעומד שבמחיצה מרובה) ופירצה זו פוסלת את כל המחיצה. ואם עשה לה צורת הפתח אפילו בפירצה יותר מעשר מותר, כי לגבי כלאיים צוה"פ מועילה גם לפירצה יותר מעשר.

הגמרא מקשה סתירה בדברים. במקרה השני כתוב שאם היה פרוץ מרובה על העומד אף כנגד העומד **אסור**, ומשמע שאם היה פרוץ כעומד מותר (כדעת רב פפא). ואילו במקרה השלישי כתוב שאם היה עומד מרובה על הפרוץ **מותר**, ומשמע שאם היה פרוץ כעומד אסור (וכדעת רב הונא בריה דר"י)?

לבוד: נחלקו רבנו ורשב"ג בשיעור לבוד. לרבנן עד פחות משלושה טפחים, לרשב"ג עד פחות מארבעה. הגמרא אומרת שרשב"ג מודה לרבנן שסמוך לקרקע לבוד הוא רק עד פחות מג' טפחים. כיון שיותר מכך זו מחיצה שהגדיים בוקעין בה ופסולה.

משנה: מקיפין שלושה חבלים על עמודים בכדי ליצור מחיצה ע"י לבוד. דהיינו חבל ראשון מעל פחות מג' טפחים מהקרקע. מעליו חבל שני מעל פחות מג' מהחבל התחתון, ומעליו חבל עליון פ' מג' מהחבל האמצעי. ובנתאי ששלושת החבלים יהיו ביחד בעובי יותר מטפח, שאז הרווחים שבין החבלים + החבלים עצמם = מצטרפים לעשרה טפחים שהם שיעור גובה מחיצה.

(גם לדעת רבי יוסי ברבי יהודה שצריך דווקא מחיצה של שתי וערב היינו ע"י לבוד; פ' מג' בין שתי לשתי ובין ערב לערב).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

גמרא: במשנה הקודמת (בדף טו:) למדנו שעומד מרובה על הפרוץ כשר במחיצת שתי (שיירה שהקיפו אותה בכלי בהמה כשירה, ובתנאי שלא יהיו פירצות יתירות על הבנין). מסתפק רב המנונא האם אומרים כן גם במחיצת ערב (של חבלים)?

האפשרות לעשות מחיצת ערב בעומד מרובה על הפרוץ, היא להניח חבל בעובי משהו פחות מג' טפחים מהקרקע, ומעליו חבל נוסף של עובי משהו פחות מג' מהחבל התחתון - כך ששני החבלים ביחד יוצרים לבוד של שש טפחים מחיצה. ואת החבל העליון יניח ד' טפחים פחות משהו מעל החבל האמצעי שאז הוא נחשב כפרוץ. וכיון שהעומד כאן מרובה על הפרוץ נידון הפרוץ כפתח והמחיצה כשירה.

אלא שהדבר לא יתכן. כי ישנם כמה כללים במחיצת לבוד:

א. אי אפשר להניח את החבל העליון רחוק יותר מג' מהחבל שתחתיו, כי אז האויר שמשני צידיו מבטל אותו.

ב. אי אפשר לעשות את המחיצה בצורה אחרת כאשר הרווח של פחות מד' יהיה באמצע, כי לא אומרים עומד מרובה על הפרוץ משתי רוחות (העומד - החבל התחתון והחבל העליון שהם לבוד ג' טפחים, שמני צידי הפרוץ כמעט ד' טפחים שביניהם).

ג. אי אפשר גם להניח את הרווח של פחות מד' למטה, כיון שמחיצה שהגדיים בוקעים בה (ג' טפחים מהקרקע) אינה מחיצה.

הגמרא מעמידה את הספק באדם שלקח מחצלת בגובה שבעה ומשהו, והשאיר בה למעלה ד' טפחים, וחקק רווח של ג' טפחים והשאיר מתחת הרווח בסוף המחצלת משהו של מחיצה. ולקח אותה והניחה פ' משהו מג' טפחים מהקרקע. נמצא שיש כאן לבוד של עשרה טפחים כגובה מחיצה. והעומד (ד' טפחים מלמעלה וג' מלמטה) מרובה על הפרוץ (ג' טפחים שבאמצע). וכאן העומד מרובה מרוח אחת שהרי למעלה יש ד' טפחים. וגם אי אפשר לומר שהאויר שמשני צידי המחיצה העליונה של ד' טפחים יבטל אותה, כיון שהיא עצמה (העומד) גדולה יותר מהאויר התחתון של ג' טפחים (הפרוץ).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

אפשרות נוספת: מחיצה של עשר טפחים כהלכתה, תלויה באויר ג' טפחים מהקרקע שאין כאן לבד אבל העומד מרובה על הפרוץ.

מקיפין בקנים: למדנו במשנה שמקיפין במחיצה של שתי בלבד בקנים (או ערב בלבד) ובתנאי שלא יהיה ביניהם ג' טפחים. ונחלקו בזה, לרבי יהודה הקילו דווקא בשיירה, ולחכמים לכל אדם. דעה נוספת הובאה במשנה והיא של בנו של רבי יהודה שכל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה.

הגמרא מבארת שגם רבי יוסי ברבי יהודה מודה שמחיצה של שתי או ערב לבד מועילה להקיף שטח קטן, ורק לשטח גדול צריך שתי וערב. וכן רבי יהודה מודה שגם לכל אדם מועילה המחיצה של שתי או ערב להקיף קטן, ובשיירה הקילו שנותנים להם כל צרכן. ואילו חכמים סוברים שמחיצה זו מועילה לכל בני האדם לכל צרכן. ובתנאי שלא ישאירו רווח בית סאתיים פנוי בלא שימוש.

במה נחלקו רבי יהודה ובנו? ליחיד נותנים בית סאתיים וכן לשניים, אבל שלושה נעשו שיירה. ובשיירה לרבי יוסי ברבי יהודה נותנים להם שש, ואילו לרבי יהודה כל צרכן.